

የአዲስ ኪዳን አዋልድ

(New Testament Apocrypha)

□ የቶማስ ወንጌል

(Gospel of Thomas)

የተጻፈበት ዘመን - ከ180-220 ዓ.ም

- የቶማስ ወንጌልን ማን እንደጻፈው እና የት እንደተጻፈ ባይታወቅም በይሁዳ ዲዲሞስ እና ሶሪያ ውስጥ ተጽፏል ተብሎ ይገመታል። ተደራሲያኑ ቀደምት ኖስቲክ ክርስቲያኖች ናቸው።
- መጽሐፉ ድነት በልዩ መንፈሳዊ እውቀት እንደሚገኝ ያስረዳል።
- ክርስቲያኖች የማይቀበሉበት ምክንያት ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ስለ ሚጋጭ ነው (መጽሐፍ ቅዱስ ድነት በክርስቶስ ብቻ በማመን እንደሆነ ይናገራል) ።

ΝΤΕΙΜΕΙΝΕ ΛΥΩΝΑΙ ΛΥΤΑ ΜΥΝΑΥ
ΕΝ ΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΑΥΩΝΤΟΥ ΝΟΥ
ΑΥΡΑΤΟΥΩΝ ΕΒΟΛΑ ΜΠΕΥ ΜΤΟ ΕΒΟΛ
ΑΥΩΛΥ ΕΨΑΝΕΥΩ ΒΡΜΑΘΗΤΗC ΑΥΤΕ
ΟΥΩ ΕΡΟΟΥΝΝ ΕΝΤΑΠΩΡ ΧΟΟΥ ΝΑΥ
ΙC ΠΕΧΡΟΛ ΜΗΝ

ΚΑΤΑ ΙCΟΥ ΖΑΝΝΗΝ
Ν
ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ

ΝΑΙ ΕΝΕΝΩ ΧΕ ΕΕΘΗ ΠΕΝΤΑΙC ΕΤΟΝ
ΧΟΟΥ ΑΥΩΛΥCΩΙC ΟΥΝ ΟΙΔΑ ΜΥΜΟC
ΙΟΥΔΑΙC ΘΩΜΑC ΑΥΩΠΕΧΑΥ ΧΕ ΠΕ
ΤΑΤΕ ΕΘΕΡΜΗΝ ΕΙΛΝΝΕC ΕΨΑΧΕΝΑ
ΧΗ ΠΕΛΝ ΜΠΜΟΥ ΠΕΧΕΙC ΜΝΤΡΕΥ
ΛΟΝ ΠΕΤΩΠΙΝ ΕΕΨΩΠΙΝ ΕΨΑΝΤΕΥ
ΟΙΝ ΕΛΥΩΤΟΤΑΝ ΕΨΩΠΙΝ ΕΙΝΕΨΝΑ
ΨΤΡ ΤΡ ΑΥΩΕΨΩΠΙΝ ΨΤΟΡ ΤΡ ΨΝΑΡ
ΨΤΗΡ ΕΛΥΩΨΝΑΡ
ΡΡΟ ΕΧΜΠΠΗΡΨ ΠΕΧΕΙC ΧΕ ΕΥΩΛ
ΧΟΟC ΝΗΤΝ ΝΟΙΝ ΕΤCΩΚΖΗΤΗΤΗΥΝ
ΧΕ ΕΙCΖΗΤΕCΤ ΜΝΤΕΡΟΖΗΤΠΕΕ
ΕΙΕΝΖΛΗΤΝ ΑΡΨΟΡΠΕΡΩΤΝ ΝΤΕ
ΤΠΕΕΥΨΑΝ ΧΟΟC ΝΗΤΝ ΧΕCΖΝΘΑ
ΛΑC CΛΕΕΕΝΤΒΓΝΑΡΨΟΡΠΕΡΩΤΝ
ΑΛΛΑΤ ΜΝΤΕΡΟC ΜΠΕΤΝ ΖΟΥΝ ΑΥΩ
C ΜΠΕΤΝ ΓΑΛΖΟΤΑΝ ΕΤΕΤΝΨΑΝ
ΟΥΩΝΤΗΥΤΝ ΤΟΤΕ CΕΝΑ CΟΥΩ

ΝΚΕΕΝΕΝ ΑΛΛΟΤΡΙΟΝ ΑΥCΙΧΑΝ ΕΡΟ
ΟΥ ΜΝ ΝCΑΠΛΗΔΕΑΤΒΕΝ ΧΟΕΠΤΟΥ
ΕΖΡΑΙΤΑ ΕΙΕΝΑΤΟΥ ΒΟΝΤΡΩΟΥ ΜΗΝ
ΑΡΧΙΕΥC ΝΤΑΙΚΑΙ ΟΥΝ ΗΝΑ ΕΤΝΑ
ΟΥΩΝΤΕ ΒΟΛΖΝΝ ΖΑΕΥΝΝΕΖΟΥ ΕΛ
ΤΒΕΝ ΧΟΕΠΤΑ ΕΟΥΩΝΤΕ ΒΟΛΖΜΠΟΥ
ΕΙΝ ΜΠΨΟΡΠΙΝ ΑΔΑΜ ΕΤΒΕΠΧΡΙCΜΑ
ΕΤΟΥΧΗΤΨΟΡΠΔΕ ΜΨΥΧΗΛC ΜΠΡΕ
ΠΤΕΡΩC ΕΤΝ ΜΜΑC CΤΩΤ ΜΠΕC
ΝΟΨ ΕΖΡΑΙΕΧΩΨ ΑΥΩΕΧΜΠΚΑC ΕΒΟΛ
ΔΕΖ ΜΠΕC ΝΟΥ ΕΤΜΑΥΔΙΟΥ ΡΤΨΟΥ
Ω ΕΖΡΑΙΕ ΜΠΚΑΖΝΨΟΡΠΤΕ ΒΟΛΖΜ
ΠΨΟΝΤΕCΥΡΑΨΕ ΜΠΟΥΘΕΝ ΠΑΙΕΤ
ΝΑΟΥΩΝΤΕ ΒΟΛΖΜΠΒΑΤΟC ΜΜΗΝCΑ
ΠΛΗΑΝ ΝΤΡΗΡΕΕΝΕCΨΟΥΕΤΟΝCΤΟΕ
ΕΝΑΝΟΥΨ ΑΥΨΟΥΩ ΕΖΡΑΙΕ ΜΠΚΑΖΚΑ
ΤΑΓΕΝΟC ΕΒΟΛΖΝΤΟΥ ΕΠΟΥΕΙ ΜΠΑΡ
ΘΕΝΟC ΝΤΕΝΨΕΕ ΕΝΤΠΡΟΝΟΙΑ
ΝΑΕΙΝΤΑΡΟΥΜ ΕΡΕΠΕΡΩC ΑΥΠΨΤ
ΜΠΟΥ ΝΟΥ ΕΧΩΨ ΑΥΩΕΧΜΠΚΑC Μ
ΜΝΝCΑΝΑΕΙΑΒΟΤΑ ΜΗΝ ΝΨΟΥΩ ΕΖ
ΡΑΙΕ ΜΠΚΑΖ ΚΑΤΑΓΕΝΟC ΕΥΝΤΑΥ Μ
ΜΑΥ ΜΠΕCΤΕΡΜΑΝ ΕΖΟΥCΙΑ ΜΝΝΟΥ
ΑΓΓΕΛΟC ΜΝΝCΑΝΑΕΙΑΝ ΕΖΟΥCΙΑ
CΩΝΤΕ ΒΟΛΖΝ ΜΜΟΥΝΘΗΡΙΟΝ ΝΙΜ
ΚΑΤΑΓΕΝΟC ΑΥΩΝ ΧΑΤΒΕ ΜΝΝΖΑ
ΛΑΤΕ ΚΑΤΑΓΕΝΟC ΕΥΝΤΑΥ ΜΜΑΥ Μ
ΠCΠΕΡΜΑΝ ΕΖΟΥCΙΑ ΜΝΝΟΥ ΑΓΓΕΛΟC
ΖΑΓΓΕΛΟC ΝΑΕΙΤΗC ΟΥΝΤΑΓΓΕΛΟC
ΩΝΤΕ ΒΟΛΖ ΜΠΨΟΡΠΙΝ ΖΟΥ ΑΥΩ
ΖΙΧΜΠΚΑC ΜΠΡΗΤΕΝ ΖΟΥCΝΑΥΑ
ΚΩΝΤΠΡΟΝΟΙΑ ΕΤΜΠCΑΜΠΗΝ ΖΝ
ΤΠΕΛΥΒΩΧ ΕΖΡΑΙΕΠΕΨΟΥC ΕΝΑΥΩ
ΝΤΕΥΝΟΥ ΑΠΚΑΚΕΨΩΠΤΕΛΑΧΙ Π

□ የልጅነት ወገንጪ

(Infancy Gospel of Thomas)

የተጻፈበት ዘመን - ከ150-200 ዓ.ም

- በማን እንደተጻፈ ብዙ ግምቶች ቢኖሩም አይታወቅም። በምስራቅ ሶሪያ ተጽፏል። ተደራሲያኑ አይታወቁም።
- መጽሐፉ ኢየሱስ በልጅነቱ ያከናወናቸውን ተግባራት 'ታሪክ እና 12 ዓመት ሳይሞላው በፊት ያደረጋቸውን ተአምራዊ ተግባራት ይተርክልናል።
- ክርስቲያኖች የማይቀበሉበት ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስ ከሚያስረዳው ከኢየሱስ ማንነት ጋር ይጋጫል “ሕፃኑም በተሰናከለበት ጊዜ ኢየሱስ ‘በመንገድህ ትሄድ ዘንድ አይገባም’ አለው ሕፃኑም ሞቶ ወደቀ። ይህን ያዩትም ‘ሕፃኑ በመብረቅ ተመታ’ አሉ”።

□ የዕብራውያን ወንጌል

(Gospel of Hebrews)

የተጻፈበት ዘመን - ከ130-180 ዓ.ም

- የዕብራውያን ወንጌል ደራሲ አይታወቅም። የተጻፈበት ቦታ ፍልስጤም እና ሶሪያ ሲሆን ተደራሲያኑ ደግሞ የአይሁድ ክርስቲያኖች ናቸው።
- የተጻፈበት ምክንያት ኢቦናይት ኑፋቄን ለመግለጽ ነው።
- ክርስቲያኖች ይህንን መጽሐፍ የማይቀበሉበት ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስ ከሚገለጸው መንፈስ ቅዱስ እና የኢየሱስ ማንነት የተለየ ማንነትን ይዞ ይቀርባል "አሁንም እናቴ መንፈስ ቅዱስ በአንድ ጸጉሬ ይዛ ወደ ታላቁ ታቦር ተራራ አምጥታኛለች"።

□ የግብፅ ወንጌል

(Gospel of Egyptians)

የተጻፈበት ዘመን - ከ150-180 ዓ.ም በኋላ

- የግብፅ ወንጌል መጽሐፍ ደራሲ ባይታወቅም የተጻፈበት ቦታ ግን በግብፅ አሌክሳንድሪያ ውስጥ ነው።
- የዚህ መጽሐፍ ተደራሲያን አሌክሳንድሪያ ቤትክርስቲያን ሲሆኑ መጽሐፉ ኖስቲክ ወንጌል ነው።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት መዳን የሚገኘው እናም ዓለምንም ማሸነፍ የሚቻለው በእውቀት እንደሆነ ያስረዳል ይህ ደም ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ይቃረናል "ልብሳችሁን ስታወልቁ፤ ሁለቱም አንድ ሲሆኑ፤ ከሴቷ ጋር ያለውም ወንድ፤ ወንድም ሴትም ሳይሆን ሲቀር"

“በዛን ጊዜ ሞት ስልጣኑን ያጣል ብሎ ክርስቶስ ይመልሳል”።

የጴጥሮስ ወንጌል

(Gospel of Peter)

የተጻፈበት ዘመን - ከ130-150 ዓ.ም

- የጴጥሮስ ወንጌል መጽሐፍ ደራሲ የአይሁድ ክርስቲያኖች ሲሆኑ የተጻፈው ደሞ ሶሪያ ውስጥ ነው።
- ተደራሲያኑ ባይታወቁም መጽሐፉ ዶሴቲክ ኑፋቄን የሚያስተመር ነው።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ከተጻፈው ወይም ሐዋርያት ካነሱት ታሪካዊ ኡደት ጋር ይጋጫል “የሁለቱም ራስ ሰማይ ይደርስ ነበር ፤ ሒላቸው ተከትሎ የነበረው ግን ራሱ ሰማያትን ያልፍ ነበር። ከሰማያትም “ላንቀላፉት ሰብከሃልን?” የሚን ድምጽ ሰሙ ፤ “አዎን” የሚልም መልስ ከመስቀሉ ተሰማ።”

[illegible]

□ የጴጥሮስ ገድል

(Acts of Peter)

የተጻፈበት ዘመን - ከ150-200 ዓ.ም

- የጴጥሮስ ገድል መጽሐፍ ደራሲ አይታወቅም። በትንሿ ዕስያ ውስጥ ነው። ተደራሲያኑ ደግሞ የጥንት ክርስቲያኖች ናቸው።
- መጽሐፉ ስለ ጴጥሮስ ህይወት ወይም የሐዋርያት ኃይል ላይ ትኩረት የሚሰጥ ሲሆን ኖስቲክ ትምህርትን ለመቃወም ተጽፏል።
- ክርስቲያኖች ይህን መጽሐፍ የማይቀበሉበት ምክንያት ከመጽሐፍ ቅዱስ ስለሚጋጭ ነው “አንዳንዶች በምላሳቸው ተንጠልጥለው ነበር፤ እነኚህ የጽድቅን መንገድ የተሳደቡት ነበሩ፤ ከስራቸውም ያሳቃያቸው ዘንድ እሳት ይነድ ነበር።” “ወደ ደዌሽ ተመለሹ፤ ይህ ለአንቺ እና ለእኔም ጠቃሚው ነገር ነው።”

☐ የጳውሎስ ገድል

(Acts of Paul)

የተፃፈበት ዘመን - ከ160-230 ዓ.ም

- የጳውሎስ ገድል ደራሲ ተርቱሊያን እንደሚናገረን በእሴያ ይኖር የነበር ቄስ ሲሆን የተጻፈው ሮም ወይም ትንሿ ዕስያ ውስጥ ነው። ተደራሲያኑ ደግሞ ቀደምት ክርስቲያኖች ናቸው።
- የጳውሎስ ገድል የተጻፈበት ምክንያት ሐዋርያውን ለመዘከር ነበር፤ ነገር ግን በጊዜው የነበሩ ቀሳውስት ጽሁፉን እንዳወገዙት እና የጻፈውም ቄስ ከቦታው እንደተነሳ ታሪክ የዘግብልናል።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ታሪካዊ እና ስነ መለኮታዊ ስህተቶች ስለሚስተዋሉበት ነው።

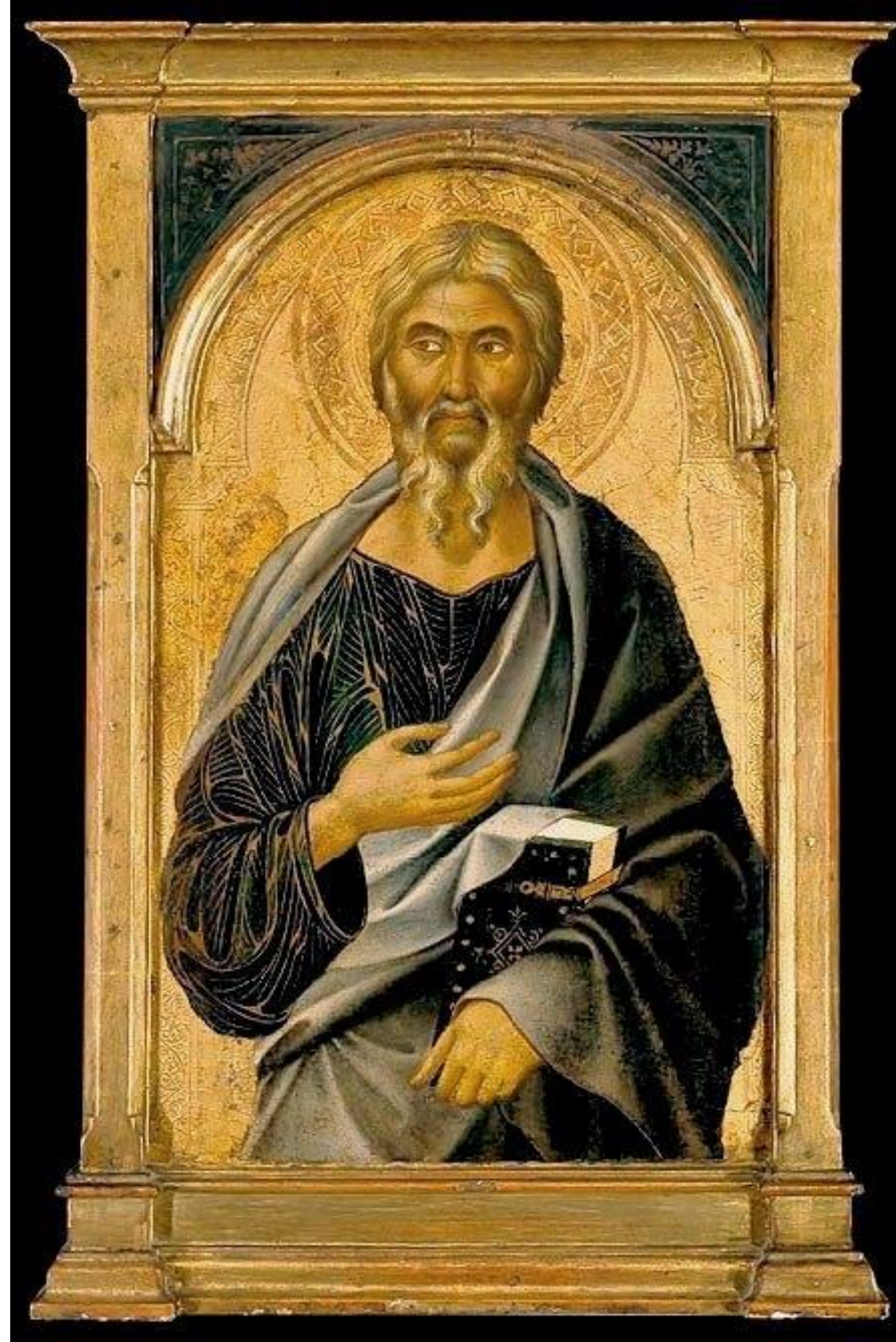

☐ የዮሐንስ ገጽል

(Acts of John)

የተጻፈበት ዘመን - ከ180-220 ዓ.ም

- የዮሐንስ ገጽል ደራሲ ሉሲየስ ሲሆን በኤፌሶን ውስጥ ነው የተጻፈው። ተደራሲያኑ ደግሞ ቀደምት ክርስቲያኖች ናቸው።
- የተጻፈበት ዐላማ የዮሐንስ በኤፌሶን ዙሪያ ለሰራቸው ስራዎች የዐይን እማኝ ለመስጠት ነው።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ኢየሱስ የመጽሐፉ ዋና አላማ ስላለሆነ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ስለሚቃረን ነው።

□ የጴጥሮስ አቡቀለምሲስ

(Apocalypse of Peter)

የተጻፈበት ዘመን - ከ125 – 150 ዓ.ም

- የጴጥሮስ አቡቀለምሲስ መጽሐፍ ደራሲ እና የት እንደተጻፈ ባይታወቅም አንዳንዶች ግን በግብፅ ውስጥ እንደተጻፈ ይናገራሉ። ተደራሲያኑ ደግሞ ቀደምት ክርስቲያኖች ናቸው።
- መጽሐፉ የኢስካቶሎጂካል ግንዛቤን ለመስጠት ነው የተጻፈው።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ስለመንግስተ ሰማያት እና ሲኦል ያለው አስተምህሮ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ስለሚጣረስ ነው።

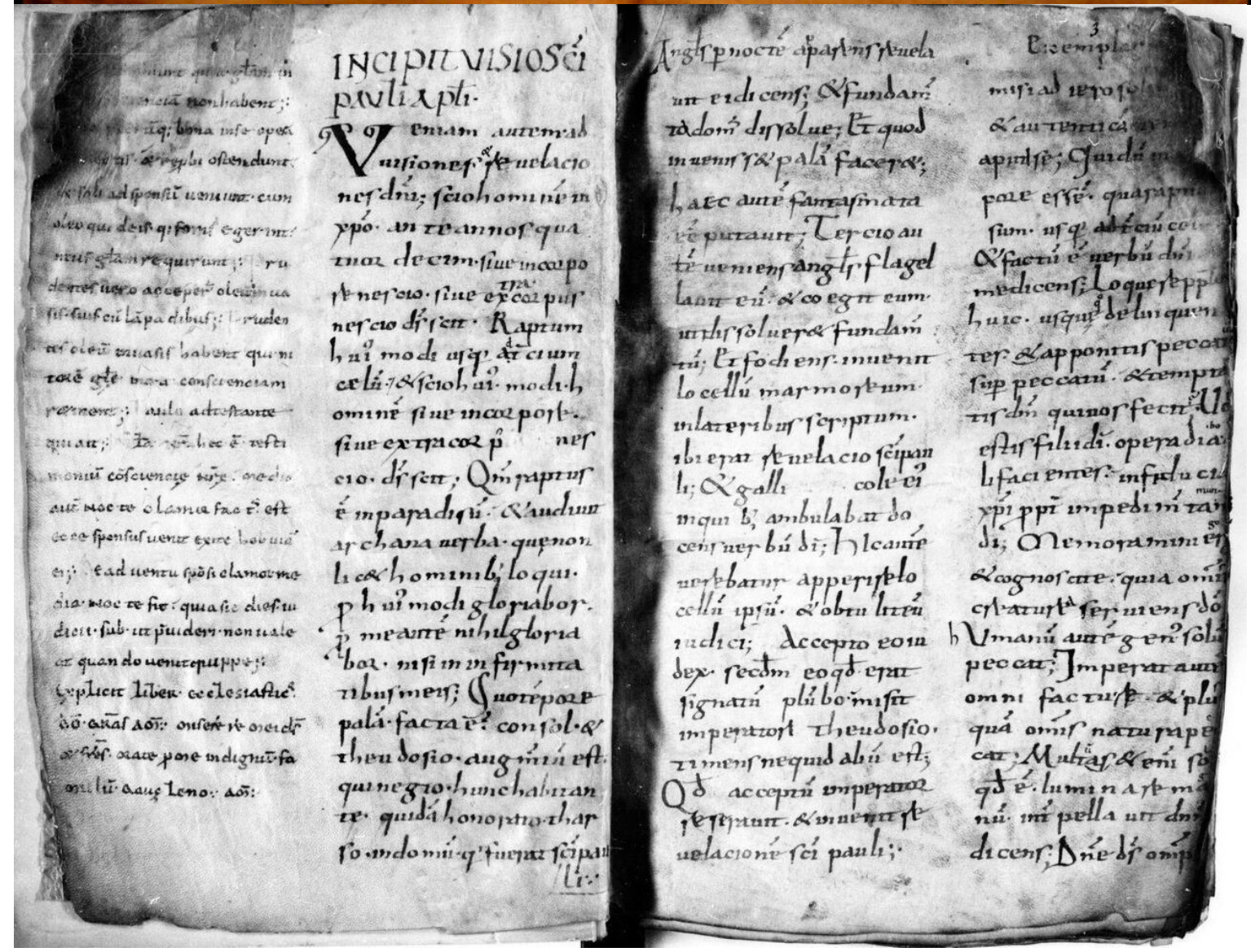
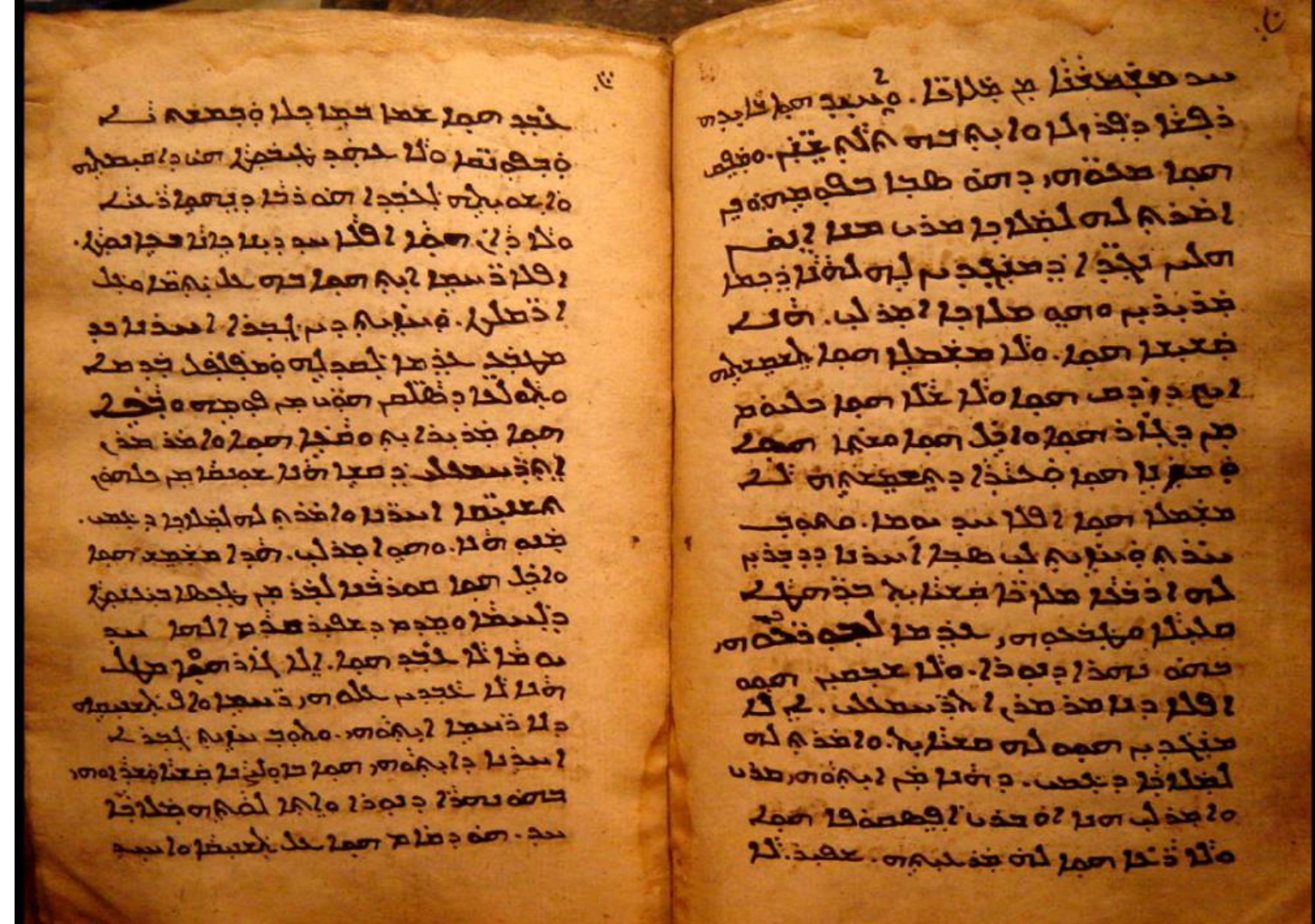

የጳውሎስ አቡቀለምሲስ

(Apocalypse of Paul)

የተጻፈበት ዘመን - ከ225-250 ዓ.ም

- የጳውሎስ አቡቀለምሲስ ደራሲ ባይታወቅም የተጻፈው ግብፅ ወይም ተርኬስ ነው። ተደራሲያኑ ደግሞ ቀደምት ክርስቲያኖች ናቸው።
- መጽሐፉ ስለመጨረሻው ዘመን ግንዛቤን ለመስጠት እና ንስሃን ለማበረታታት የተጻፈ ነው።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ስለ መንግስተ ሰማያት እና ሲኦል ያለው አገላለጽ ምናባዊ ስለሆነ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ይቃረናል።

የጥንት ቤተክርስቲያን

ጽሑፎች

(Early Church Writings)

☐ 1 ቅሌሜንጦስ

(1 Clement)

የተጻፈበት ዘመን - ከ95 – 97 ዓ.ም

- የ1 ቅሌሜንጦስ ደራሲ የሮሙ ቅሌሜንጦስ ሲሆን የተጻፈው በሮም ውስጥ ነው። ተደራሲያኑ ደግሞ የቆሮንጦስ ቤተክርስቲያን ናቸው።
- መጽሐፉ አንዳንድ በቆሮንቶስ ቤተክርስቲያን የነበሩ መጻሕፍትን የመሪዎቻቸው ስልጣን አለመቀበል በማለታቸው፤ ስርዐት እንዲኖር እና መሪዎቻቸውን እንዲያከብሩ ተጽፏል።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ታሪካዊ እና ቲዮሎጂያዊ የጊዜ ስህተት ስላለበት ነው።

□ ዲዲኬ

(Didache)

የተጻፈበት ዘመን - በ 2 ኛው መጨረሻ / በ 3 ኛው
ክፍለ ዘመን መጀመሪያ

- የዲዲኬ መጽሐፍ ደራሲ እና የተጻፈበት ቦታ ባይታወቅም በሶሪያ እንደተጻፈ ይገመታል። ተደራሲያኑ አይሁድ ክርስቲያኖች ናቸው።
- መጽሐፉ ለአዲስ አማኞች ስለ ክርስትና አስተምህሮ መመሪያ ለመስጠት ነው የተጻፈው።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ተግባር እንጂ በቲዮሎጂ ላይ ጥልቅ የሆነ ትምህርት የለውም።

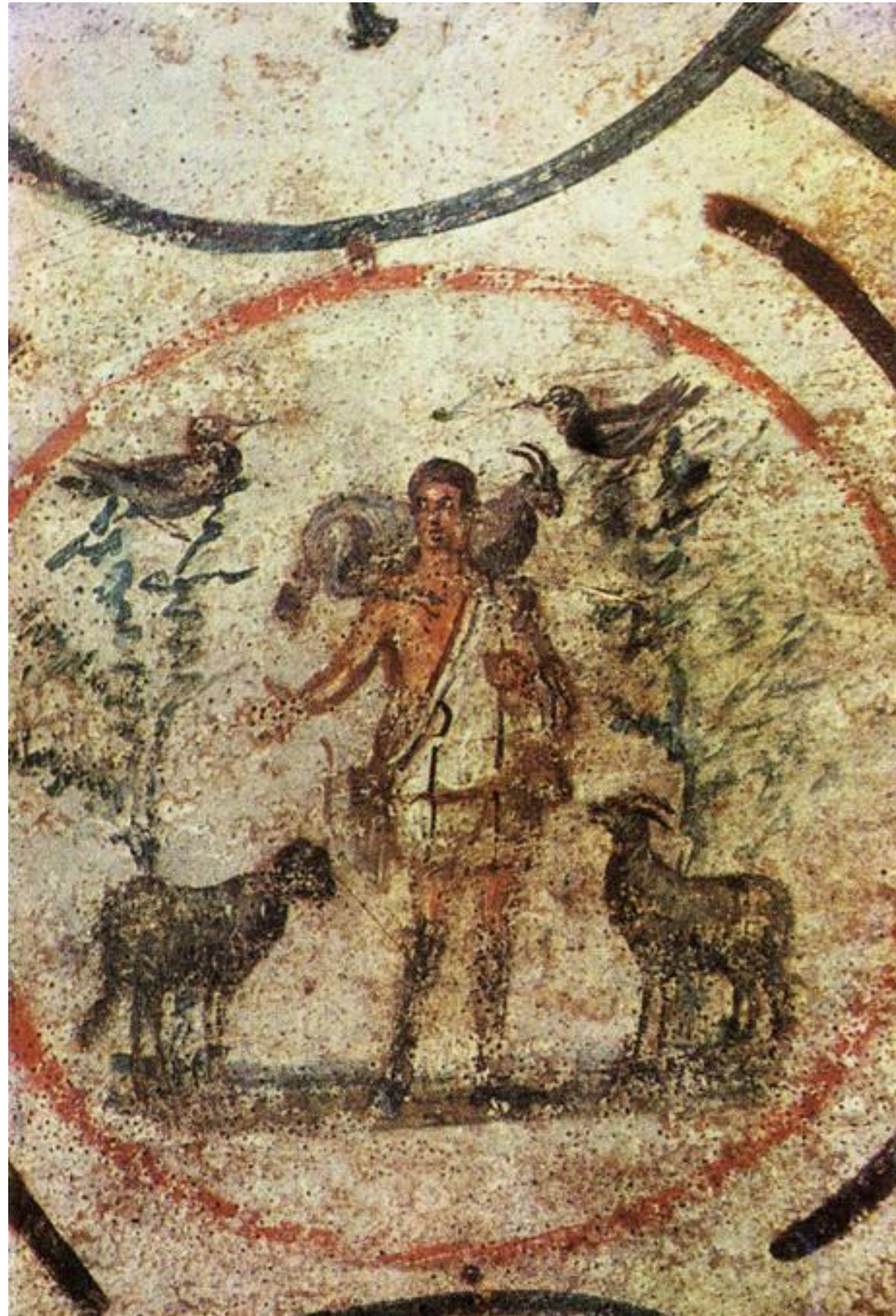
□ ሄርማስ

(Shepherd of Hermas)

የተጻፈበት ዘመን - ከ100-160 ዓ.ም

(የመጀመሪያዎቹ 2ኛ ተመራጭ)

- የሄርማስ መጽሐፍ ደራሲ እና የት እንደተጻፈ ባይታወቅም ጸሐፊው ሄርማስ ቦታው ደግሞ ሮም እንደሆነ ይገመታል። ተደራሲያኑ ቀደምት ክርስቲያኖች ናቸው።
- መጽሐፉ ንስሃን እና ችፍል ይሉ ለነበሩ ክርስቲያኖች የሞራል እና ስነምግባራዊ መመሪያ ለመስጠት ተጽፏል።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት በተለይ ስለ ንስሐ እና ይቅርታ ያለው አመለካከት ሐዋርያቶቹ ከሚናገሩት እና ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የሚጋጭ ስለሆነ ነው።

□ የፕሊካርፕ መልዕክት ለፊሊጵጲኖስ ሰዎች

(Letter of Polycarp to Philippians)

የተጻፈበት ዘመን - 120 ዓ.ም

- የፕሊካርፕ መልዕክት መጽሐፍ ደራሲ ፖሊካርፕ ሲሆን በሲምራን ውስጥ ተጽፏል። ተደራሲያኑም ፊሊጵጲኖስ ቤተክርስቲያን ምዕመናን ናቸው።
- መጽሐፉ ስነምግባራዊ መመሪያ ለመስጠት እና የሐዋርያቱን ትምህርት ለማጠናከር ተጽፏል።
- ክርስቲያኖች መጽሐፉን የማይቀበሉበት ምክንያት ሥነ ምግባራዊ ምክር ላይ እንጂ ሥነ-መለኮታዊ እድገት ላይ ስለማያተኩር ነው።

The Epistle of Polycarp to the Philippians

Epistle of Polycarp to the Philippians

Polycarp
AD 69 – 155

(Greek: Πολύκαρπος, Polýkarpos; Latin: Polycarpus;
Aas A 2nd-Century Christian Bishop Of Smyrna.
He Died A Martyr, Bound And Burned At The Stake,
Then Stabbed When The Fire Failed To Touch Him.